

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

*Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού
αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες
εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης*

**Αρχαία Ελληνική Γλώσσα
Γ' Γυμνασίου**

Θεματική ενότητα:

Η κατοχή της εξουσίας δεν εγγυάται την ευτυχία

Τίτλος:

«Από την τυραννία ... στη δημοκρατία»

Συγγραφή: ΣΤΑΜΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Εφαρμογή: ΣΤΑΜΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2013

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Από την τυραννία ... στη δημοκρατία

Εφαρμογή σεναρίου

Στάμος Θεόδωρος

Δημιουργία σεναρίου

Στάμος Θεόδωρος

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

Τάξη

Γ΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

29-10-2013 έως 07-11-2013

Σχολική μονάδα

Γυμνάσιο Βυρώνειας Σερρών

Διδακτική / θεματική ενότητα

Ενότητα 3^η: Η κατοχή της εξουσίας δεν εγγυάται την ευτυχία, [Ξενοφών, «Ιέρων» 4.6-9].

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

I. Φιλολογικής Ζώνης

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία

Ιστορία

II. Άλλα γνωστικά αντικείμενα

Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή

Χρονική διάρκεια

6 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: ιστολόγιο τάξης.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή ↓

Για την υλοποίηση του προτεινόμενου σεναρίου απαιτείται εξοικείωση από την πλευρά των μαθητών με εργαλεία των ΤΠΕ (εννοιολογικοί χάρτες, λογισμικά παρουσιάσεων και επεξεργασίας κειμένων, ιστολόγια, πλοήγηση στο διαδίκτυο, μηχανές αναζήτησης, ηλεκτρονικά λεξικά, σώματα κειμένων), χωρίς όμως να απαιτείται εξειδικευμένη γνώση. Επιπλέον, χρειάζεται κάποια εξοικείωση στην πλοήγηση σε ιστολόγιο και συγκεκριμένα στη δημοσίευση *Σχολίου*, εφόσον ο εκπαιδευτικός επιλέξει να υλοποιήσουν οι μαθητές κάποιες δραστηριότητες των Φύλλων Εργασίας (π.χ. μετάφραση) στο ιστολόγιο. Επιπρόσθετα, χρήσιμο θα ήταν κάποιοι μαθητές να έχουν μαζί τους φορητές συσκευές αποθήκευσης, σε περίπτωση που υπάρξει ανάγκη να μεταφερθούν αρχεία από έναν υπολογιστή σε άλλον. Εκείνο που αποτελεί αναγκαιότητα είναι η διάθεσή τους για συνεργασία και η επικέντρωση της προσοχής τους στο παραγόμενο κάθε φορά έργο. Οποιοσδήποτε δυσκολίες παρουσιαστούν μπορούν να ξεπεραστούν εύκολα είτε από τους ίδιους τους μαθητές είτε σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό.

Ο εκπαιδευτικός, από την άλλη είναι αυτονόητο ότι είναι εξοικειωμένος με όλα τα παραπάνω εργαλεία των ΤΠΕ. Επιπλέον, απαιτείται η θετική στάση του αναφορικά με την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία. Πριν από την έναρξη εκπόνησης του σεναρίου, καλό είναι να εξηγήσει στις ομάδες ότι είναι χρήσιμο να

δημιουργήσουν στους υπολογιστές που θα εργαστούν, φάκελο με το όνομα της ομάδας τους, στον οποίο θα χρειαστεί να αποθηκεύσουν κάποιες δραστηριότητες.

Ως προς την υλικοτεχνική υποδομή του σχολείου, απαραίτητη προϋπόθεση είναι η χρησιμοποίηση του εργαστηρίου της Πληροφορικής με πρόσβαση στο διαδίκτυο ή, εναλλακτικά, η χρήση τουλάχιστον τεσσάρων υπολογιστών στη σχολική τάξη με πρόσβαση στο διαδίκτυο. Επιπλέον, αναγκαίο είναι το προβολικό μηχάνημα με σύνδεση σε φορητό Η/Υ και πρόσβαση στο διαδίκτυο.

Ο εκπαιδευτικός σε συνεργασία με τους μαθητές, πριν από την έναρξη του σεναρίου, έχει μεριμνήσει για τη δημιουργία ενός ιστολογίου, όπου θα αναρτώνται δραστηριότητες του προτεινόμενου σεναρίου. Επίσης, έχει φροντίσει για το χωρισμό των ομάδων, στις οποίες εργάζονται τέσσερις έως πέντε μαθητές. Για την ένταξή τους στις ομάδες είτε μπορούν να χωριστούν μόνοι τους, οπότε υπάρχει ο κίνδυνος της ανομοιογένειας, είτε χωρίζονται με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού, ο οποίος μπορεί να γράψει στον πίνακα τους τέσσερις ή πέντε ρόλους, που πρέπει να υπάρχουν σε κάθε ομάδα, και να αφήσει τους μαθητές να επιλέξουν μόνοι τους σε ποια ομάδα θα ανήκουν. Οι ρόλοι αυτοί θα μπορούσαν να είναι: του συντονιστή, του γνώστη των λογισμικών παρουσίασης, επεξεργασίας κειμένου και εννοιολογικών χαρτών, του χειριστή Η/Υ (για αναζήτηση στο διαδίκτυο), του γραμματέα, του διαμεσολαβητή.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Θεόδωρος Στάμος: «Από την τυραννία ... στη δημοκρατία», Αρχαία Ελληνική Γλώσσα, Γ' Γυμνασίου, 2013.

Το σενάριο αντλεί

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Με το συγκεκριμένο σενάριο οι μαθητές προσεγγίζουν το κείμενο σε τρεις φάσεις. Κατά την Α΄ Φάση (2 διδακτικές ώρες) επιχειρείται, με εργασία σε ομάδες, η συντακτική και η νοηματική προσπέλαση του κειμένου. Μέσω των εννοιολογικών χαρτών γίνεται μια πρώτη προσπάθεια να τεθούν σε μια σειρά βασικοί ονομαστικοί και ρηματικοί όροι των προτάσεων του κειμένου, ώστε να φτάσουν οι μαθητές στη μετάφρασή του με τη βοήθεια των γλωσσικών σχολίων. Συγκρίνοντας τη μεταφραστική τους απόπειρα με αυτές της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα, τους δίνεται η δυνατότητα να αντιληφθούν και να εξηγήσουν τα τυχόν μεταφραστικά τους λάθη και να προβληματιστούν. Όταν η μετάφραση του κειμένου ολοκληρωθεί, καλούνται να προσεγγίσουν νοηματικά το κείμενο με τη βοήθεια προοργανωτών, ώστε να καταλήξουν στη δημιουργία ενός πολυτροπικού κειμένου, για μεγαλύτερη νοηματική εμβάθυνση. Κατά τη Β΄ Φάση (3 διδακτικές ώρες), μετά από ένα σύντομο πέρασμα από τα πολιτεύματα της ελληνικής αρχαιότητας, βάρος δίνεται στην κριτική προσέγγιση της τυραννίας τόσο σε επίπεδο μορφής διακυβέρνησης (χαρακτηριστικά, μέθοδοι που χρησιμοποιούνται, μορφές που έλαβε στη σύγχρονη ιστορία) όσο και σε γλωσσολογικό επίπεδο (αλλαγή της σημασίας της λέξης «τύραννος» από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα). Τέλος, οι μαθητές οδηγούνται στην παραγωγή μιας επιστολής, την οποία θα αποστέλουν σε μια πολιτική εφημερίδα, με αντικείμενο προβληματισμού το πολίτευμα της Δημοκρατίας ως τρόπος διακυβέρνησης, κάτι που ίσως αποτελεί τη μεγαλύτερη μαθησιακή αξία του συγκεκριμένου σεναρίου. Στη Γ΄ Φάση (1 διδακτική ώρα) παρουσιάζουν το παραγόμενο έργο τους και ακολουθεί συζήτηση και προβληματισμός.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Με τις τρέχουσες οικονομικές και πολιτικές εξελίξεις έχουν αναδυθεί φωνές σχετικά με τη μορφή και τον τρόπο άσκησης της εξουσίας σήμερα. Ο προβληματισμός επιτείνεται, εάν κανείς εμμένει μόνο στις αστοχίες της Δημοκρατίας, χωρίς να λαμβάνει υπόψη ότι η Δημοκρατία δεν είναι παρά η διαρκής και επίπονη προσαρμογή των θεσμών σε ένα μεταβαλλόμενο κόσμο (Μανδραβέλης, 2009). Άλλωστε, δεν είναι λίγες οι φορές που στον καθημερινό λόγο των μαθητών γίνονται νύξεις και αφήνονται υπαινιγμοί για το σημερινό δημοκρατικό πολίτευμα.

Στο πλαίσιο της παραπάνω προβληματικής, η ενασχόληση του μαθητή με το σενάριο αυτό του επιτρέπει να προσεγγίσει κριτικά τις διάφορες μορφές άσκησης της εξουσίας και, κυρίως, του τυραννικού πολιτεύματος. Παράλληλα, του δίνεται η δυνατότητα να οδηγηθεί στη διαμόρφωση θετικής στάσης αναφορικά με τη Δημοκρατία, μολονότι αφήνεται να εννοηθεί ότι υπάρχουν πολλές προϋποθέσεις για την ορθή εφαρμογή της. Έτσι, παρέχεται το πλαίσιο στους μαθητές να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της εποχής μας με κριτικό πνεύμα (Κουτσογιάννης, 2010α). Επιπρόσθετα, το γεγονός ότι τέτοιου είδους θέματα αποτελούσαν αντικείμενο προβληματισμού και πριν από εικοσιπέντε περίπου αιώνες, αναδεικνύει τη διαχρονικότητα αυτών των ζητημάτων αλλά και τη δύσκολη προβληματική τους.

Το προτεινόμενο σενάριο εντάσσεται στην παιδαγωγική *θεωρία του κοινωνικού δομισμού* του Βιγκότσκι. Βάσει αυτής της θεωρίας, ο ρόλος της εκπαίδευσης είναι να διευκολύνει, να υποστηρίζει και να εμπλουτίζει τη μαθησιακή διαδικασία, μέσα από την οποία ο μαθητής οικοδομεί γνώσεις και εργαλεία σκέψης. Η ανάπτυξή τους συνδέεται με τις ποικίλες κοινωνικές αλληλεπιδράσεις και για αυτόν τον λόγο η εκπαίδευση πρέπει να προωθεί την ομαδική εργασία, στην οποία το παιδί είναι ικανότερο και εξυπνότερο από ό,τι στην ατομική εργασία (Βιγκότσκι, 1988). Ο εκπαιδευτικός πρέπει να αναλαμβάνει τον ρόλο του υποστηρικτή και συντονιστή της

δραστηριότητας, προκειμένου οι μαθητές να κατανοήσουν και νοηματοδοτήσουν τις εμπειρίες τους σε ένα κοινωνικό πλαίσιο. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει «το παιδί από κοινού με άλλους, με καθοδήγηση ή με βοήθεια μπορεί πάντα να αποδίδει περισσότερα και να επιλύει δυσκολότερες ασκήσεις από ό,τι μόνο του» (Βιγκότσκι, 1988, σ. 291).

Από την άλλη οι νέες τεχνολογίες έχουν εισβάλλει στη ζωή και δεν μπορούμε να παραβλέψουμε τον ρόλο τους. Ειδικά στις ηλικίες των μαθητών μας αποτελούν συχνά το μόνο μέσο για την επικοινωνία τους αλλά και την ενασχόλησή τους με τα μαθήματα. Η ενσωμάτωσή τους στη διδασκαλία μπορεί «να μεταβάλλει θεαματικά το τοπίο της επικοινωνίας, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις νέων κυρίως κειμενικών και επικοινωνιακών δεδομένων» (Κουτσογιάννης, 2010β, σ. 92).

Βάσει των παραπάνω, στο προτεινόμενο σενάριο ο εκπαιδευτικός αναλαμβάνει τον ρόλο του συντονιστή, εμπλουτίζοντας τη μαθησιακή διαδικασία με κοινωνικές αλληλεπιδράσεις, ενθαρρύνοντας τους μαθητές να αξιοποιήσουν με κριτικό πνεύμα τις ΤΠΕ. Αντιμετωπίζοντας κριτικά τις ΤΠΕ επιδιώκεται να κατακτήσουν οι μαθητές τη γνώση, αφού λάβουν από κοινού αποφάσεις στο πλαίσιο των ομάδων τους, και αιτιολογώντας τις επιλογές τους. Παράλληλα, μέσω των ΤΠΕ, καλούνται να ενισχύσουν την ενεργητική –κριτική μάθηση και να καλλιεργήσουν μεταγνωστικές δεξιότητες (Γιάννου, 2010). Έτσι, ο εκπαιδευτικός γίνεται «σκαλωσιά» για την εξέλιξη των παιδιών σε ένα επόμενο μαθησιακό στάδιο (Κουτσογιάννης, 2011). Απώτερος στόχος είναι, μέσω του προτεινόμενου σεναρίου, να αποκτήσουν οι μαθητές - έστω και ελάχιστα - ερεθίσματα για τη δυνατότητα κριτικής αντιμετώπισης των τρεχόντων κοινωνικών και πολιτικών ζητημάτων.

Α. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα στάσεις ζωής

Επιδιώκεται οι μαθητές /μαθήτριες:

- Να φέρουν στη μνήμη τους την εξέλιξη των πολιτευμάτων στην αρχαία Ελλάδα.
- Να προβληματιστούν για τις αρνητικές πτυχές που μπορεί να έχουν όλα τα πολιτεύματα.
- Να προβληματιστούν για τις μεθόδους που χρησιμοποίησαν οι τύραννοι κατά την άσκηση της εξουσίας τους.
- Να γνωρίσουν ότι η τυραννία αναβίωσε, κατά κάποιο τρόπο, με διάφορες μορφές στη νεότερη και σύγχρονη ιστορία στον ελλαδικό και ευρωπαϊκό χώρο.
- Να διαμορφώσουν θετική στάση αναφορικά με το δημοκρατικό πολίτευμα.
- Να αντιληφθούν ότι ζητήματα όπως η άσκηση της εξουσίας είναι διαχρονικά, που αποτελούν πάντα αντικείμενο προβληματισμού.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιδιώκεται οι μαθητές /μαθήτριες:

- Να είναι ικανοί, ως ένα βαθμό, να προσπελάσουν συντακτικά και μεταφραστικά ένα αρχαίο κείμενο, με βάση τη σωστή σύνδεση βασικών του όρων.
- Να κατανοήσουν τη σημασιολογική εξέλιξη της λέξης «τύραννος» από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, και να εξαγάγουν τα συμπεράσματά τους για την εξέλιξη της γλώσσας.
- Να προβληματιστούν δημιουργικά για τη σημασία της λέξης «τύραννος» στα σώματα κειμένων.
- Να είναι ικανοί να υποστηρίζουν με προφορικό λόγο τις αποφάσεις και τις επιλογές τους.

Γραμματισμοί

Γλωσσικός – Κλασικός γραμματισμός

Επιδιώκεται οι μαθητές /μαθήτριες:

- Να ασκηθούν στην προσπέλαση του αρχαίου κειμένου, μέσω διαγραμματικής απεικόνισής του, η οποία θα τους βοηθήσει στη μεταφραστική προσέγγισή του.

Νέοι γραμματισμοί

Επιδιώκεται οι μαθητές /μαθήτριες:

- Να είναι ικανοί να χρησιμοποιούν εργαλεία των ΤΠΕ, προκειμένου να προσεγγίζουν συντακτικά και μεταφραστικά το αρχαίο κείμενο.
- π Να παράγουν με τη βοήθεια των ΤΠΕ πολυτροπικά κείμενα, που θα επιτρέπουν την παραστατικότερη και, κυρίως, τη βαθύτερη νοηματική απόδοση του κειμένου.
- Να έχουν μια πρώτη εξοικείωση με ανοιχτά και διερευνητικά ψηφιακά περιβάλλοντα μάθησης, όπως τα λεξικά της νέας ελληνικής και τα Σώματα Κειμένων της αρχαίας και νέας ελληνικής της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας.
- Να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τις μηχανές αναζήτησης του διαδικτύου, προκειμένου να φέρουν σε πέρας το έργο που τους έχει ανατεθεί.
- Να χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ ως μέσα πρακτικής γραμματισμού, μέσα όχι μόνο για διάβασμα και γράψιμο αλλά και για επικοινωνία.

Κριτικός γραμματισμός

Επιδιώκεται οι μαθητές /μαθήτριες:

- Να αντιμετωπίζουν κριτικά τις μεθόδους που χρησιμοποιούν συχνά οι ασκούντες την εξουσία, για να πάρουν τον λαό με το μέρος τους.

- Να συνεισφέρουν στον προβληματισμό για τη συνεισφορά της Δημοκρατίας με το κείμενο που θα συνθέσουν.
- Να ασκούν αυτοκριτική στις επιλογές που κλήθηκαν να λάβουν ως ομάδα στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων τους και να υποστηρίζουν με επιχειρήματα τις θέσεις τους.
- Να ασκούν κριτική στις επιλογές των άλλων ομάδων και να υποστηρίζουν με επιχειρήματα τις θέσεις τους.

Διδακτικές πρακτικές

Επιδιώκεται οι μαθητές /μαθήτριες:

- Να αποκτήσουν θετική στάση για τη συνεργασία.
- Να είναι δημιουργικοί, φέρνοντας σε πέρας το έργο που αναλαμβάνουν.
- Να αυτενεργούν και να λαμβάνουν αποφάσεις για την επίτευξη των στόχων τους.
- Να ασκηθούν στην αυτοαξιολόγηση και στην ετεροαξιολόγηση.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Ο τίτλος της ενότητας «Η κατοχή της εξουσίας δεν εγγυάται την ευτυχία» αποτελεί μια πολύ καλή αφορμή για συζήτηση αναφορικά με τις έννοιες της εξουσίας, της ευτυχίας αλλά και του χρήματος, έννοιες που συχνά παραλληλίζονται ή και ταυτίζονται από τους μαθητές. Επιπρόσθετα, η επαφή τους, μέσω των δραστηριοτήτων, με τα κυριότερα πολιτεύματα της αρχαίας Ελλάδας, αποτελεί έναυσμα για κριτική προσέγγιση όλων των μορφών άσκησης εξουσίας. Κυρίως, όμως, η εστίαση στο τυραννικό πολίτευμα μόνο οφέλη μπορεί να αποφέρει, καθώς θα διαπιστώσουν ότι η κατοχή αυτής της μορφής της εξουσίας, σε όλες τις περιπτώσεις συνοδεύεται από τη βία.

Επομένως, η ενότητα αυτή του σχολικού βιβλίου προσφέρεται για ποικίλους παραλληλισμούς, προβληματισμό και ως ερέθισμα για κριτική προσέγγιση σύγχρονων πολιτικών φαινομένων.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το προτεινόμενο σενάριο βασίζεται στην [Ενότητα 3](#) του σχολικού βιβλίου «Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου». Η διαθεματική του προσέγγιση υπηρετεί τους στόχους αφενός του [Βιβλίου του Εκπαιδευτικού](#) (σ. 37) και αφετέρου του [Προγράμματος Σπουδών \(ΔΕΠΠΣ - ΑΠΣ\)](#).

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι ποικίλες δυνατότητες που προσφέρουν οι ΤΠΕ έγινε προσπάθεια να αξιοποιηθούν στο προτεινόμενο σενάριο. Οι μαθητές τις χρησιμοποιούν όχι μόνο για να εντοπίσουν υλικό που χρειάζονται για το έργο που τους έχει ανατεθεί στο πλαίσιο του σεναρίου, αλλά και ως ουσιαστικό εργαλείο για να κατασκευάσουν τη γνώση, αποφεύγεται έτσι τη μεταφορά της από τον εκπαιδευτικό στον μαθητή. Η δημιουργία πολυτροπικών κειμένων, οι παρουσιάσεις, η πλοήγησή τους σε ανοιχτά περιβάλλοντα μάθησης συμβάλλουν στα παραπάνω. Παράλληλα, τις χρησιμοποιούν ως εργαλείο για να κοινοποιήσουν ευρύτερα το παραγόμενο έργο τους, συμβάλλοντας έτσι στο γενικότερο προβληματισμό αναφορικά με ένα θέμα που απασχολεί διαχρονικά τις κοινωνίες. Τέλος, οι ΤΠΕ αξιοποιούνται με τέτοιο τρόπο, ώστε να επιτευχθεί από κοινού το έργο που έχει ανατεθεί στους μαθητές.

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου:

-Ενότητα 3: [Η κατοχή της εξουσίας δεν εγγυάται την ευτυχία.](#)

[Βιβλίο Εκπαιδευτικού](#)

Αρχαία Ελληνικά (Μτφρ.) Ηροδότου Ιστορίες Α΄ Γυμνασίου:

-Ενότητα 8^η: [Τα πολιτεύματα](#)

Ιστορία Α΄ Γυμνασίου:

-[Η πόλη κράτος και η εξέλιξη του πολιτεύματος](#)

[Αθήνα: Πορεία προς τη Δημοκρατία - Τυραννίδα](#)

Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή Γ΄ Γυμνασίου:

-Ενότητα 8^η: [Τα πολιτεύματα και το Σύνταγμα](#)

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα

-[Ξενοφών, «Ελληνικά» 2.3.6.-2.3.16](#). Μτφρ. Ρ. Ρούφος. [1966] 2000. *Ξενοφώντος Ελληνικά*. Ι–ΙΙ. Αθήνα: Ωκεανίδα. [1η έκδ. Αθήνα: Γαλαξίας].

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Ιστοσελίδες

Βικιπαίδεια [Ελεύθερη διαδικτυακή εγκυκλοπαίδεια]

-[Ιέρων Α΄ των Συρακουσών](#)

-[Πεισίστρατος](#)

-[Περίανδρος](#)

-[Τριάκοντα Τύραννοι](#)

[Γλωσσικά σχόλια Ενότητας 3: Η κατοχή της εξουσίας δεν εγγυάται την ευτυχία](#)

[Ιστοχώρος Στάμου Θεοδώρου στο Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο].

[Δύο ολιγαρχικές εκτροπές του πολιτεύματος](#) - Αθηναϊκό πολίτευμα [πηγή: Ελληνική Ιστορία στο διαδίκτυο - Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού].

Ζενάκος, Α. [«Ο σοφός τύραννος»](#) [πηγή: εφημερίδα «Το Βήμα» 25/01/2004].

Ζενάκος, Α. [«Πεισίστρατος περίπου 600-527 π.Χ.»](#) [πηγή: εφημερίδα «Το Βήμα» 14/12/2003].

[η-Τάξη](#) [Πλατφόρμα Ηλεκτρονική Σχολική Τάξη για την υποστήριξη της υπηρεσίας Ηλεκτρονικής Διαχείρισης Τάξης του Πανελλήνιου Σχολικού Δικτύου].

[Ιέρων](#) [πηγή: Δικτυακός τόπος του Δήμου Τήλου].

Μαλιγκούδης, Φ. [«Η Αθηναϊκή Δημοκρατία»](#) [Ιστοχώρος «Εκηβόλος», Αναδημοσίευση από το Αφιέρωμα -Ιστορικά -Ελευθεροτυπία, 25, 06-04 –2000].

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα

[-Ηλεκτρονικά λεξικά](#)

[-Σώματα κειμένων](#)

[Τα δικτατορικά καθεστώτα της Μεσοπολεμικής Ευρώπης \(1917 - 1939\)](#) [πηγή: ΕΚΕΒΙ - Εθνικό Κέντρο Βιβλίου].

[Text2MindMap](#) [Λογισμικό δημιουργίας εννοιολογικού χάρτη].

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Το σενάριο υλοποιήθηκε σε τρεις φάσεις, συνολικής διάρκειας 6 διδακτικών ωρών (2+2+1+1 ώρες).

Α΄ Φάση (Συντακτική και νοηματική προσπέλαση του κειμένου)

2 διδακτικές ώρες

Οι μαθητές από το προηγούμενο μάθημα έχουν χωριστεί σε τέσσερις ομάδες, βάσει των όσων έχουν αναφερθεί στο κεφάλαιο [Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή](#). Βρίσκονται στο εργαστήριο της πληροφορικής, κάθονται κατά ομάδες και δουλεύουν τα Φύλλα Εργασίας. Πριν ξεκινήσουν, δημιούργησαν στον Η/Υ ένα φάκελο με το όνομα της ομάδας τους, ώστε να αποθηκεύουν εκεί το παραγόμενο έργο τους. Παράλληλα, τους διανεμήθηκαν τα Φύλλα Εργασίας και σε έντυπη μορφή, ώστε να έχουν όλοι οι μαθητές εύκολη πρόσβαση στις δραστηριότητες.

Προηγήθηκε η ανάγνωση του εισαγωγικού σημειώματος του κειμένου και η επίλυση των αποριών των μαθητών. Η Α΄ Φάση περιλάμβανε το [1ο Φύλλο Εργασίας](#) με τρεις δραστηριότητες για κάθε ομάδα.

Η πρώτη δραστηριότητα του 1^{ου} Φύλλου Εργασίας αφορούσε τη δημιουργία εννοιολογικού χάρτη δύο περιόδων ή μίας περιόδου και μίας ημιπεριόδου του

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

κειμένου, συνδέοντας διαγραμματικά το ρήμα, το υποκείμενο, το αντικείμενο/κατηγορούμενο και τα απαρέμφατα, τις μετοχές με τα υποκείμενα, αντικείμενα/κατηγορούμενά τους.

Με το ξεκίνημα αυτής της δραστηριότητας προέκυψε σοβαρό πρόβλημα. Ο εννοιολογικός χάρτης, στον οποίο παρέπεμπε η υπερσύνδεση του Φύλλου Εργασίας, δεν άνοιγε με τον Internet Explorer για άγνωστο λόγο. Δεδομένου ότι οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές στο εργαστήριο δεν είχαν άλλο φυλλομετρητή, οι μαθητές κλήθηκαν να εγκαταστήσουν άλλο (Google Chrome), προκειμένου να υλοποιηθεί αυτή η δραστηριότητα. Ως εκ τούτου χάθηκε πολύτιμος χρόνος, κάτι που φάνηκε στην 3^η δραστηριότητα αυτού του Φύλλου Εργασίας, καθώς όλες οι ομάδες δεν πρόλαβαν να την ολοκληρώσουν. Γενικά, οι μαθητές δυσκολεύτηκαν με αυτή τη δραστηριότητα, κυρίως η πρώτη ομάδα που είχε το εκτενέστερο και πιο δύσκολο χωρίο του κειμένου. Παρά ταύτα προχώρησαν στην υλοποίηση της δραστηριότητας, και με τη βοήθεια του διδάσκοντος.

Η δεύτερη δραστηριότητα ζητούσε από τους μαθητές να κάνουν μια πρώτη απόπειρα μετάφρασης του χωρίου εκείνου του οποίου δημιούργησαν τον εννοιολογικό χάρτη, συμπεριλαμβάνοντας τώρα και τους δευτερεύοντες όρους. Βοήθεια δινόταν στους μαθητές μέσω των γλωσσικών σχολίων της ενότητας και των επιπλέον γλωσσικών σχολίων που τους παρείχε ο διδάσκων.

Σε γενικές γραμμές ανταποκρίθηκαν ικανοποιητικά, με εξαίρεση την πρώτη ομάδα που αντιμετώπισε και πάλι δυσκολίες, οι οποίες ξεπεράστηκαν με τη βοήθεια του διδάσκοντος. Κατόπιν, μελέτησαν τις μεταφραστικές αποδόσεις της ενότητας στην Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα και διόρθωσαν τα λάθη των μεταφράσεών τους. Η διορθωμένη μετάφραση κάθε ομάδας ανέβηκε στο ιστολόγιο της τάξης, με τη μορφή *Σχολίου*.

Η τρίτη δραστηριότητα φιλοδοξούσε να έχει ως αφετηρία την ολοκληρωμένη μετάφραση της ενότητας, που θα είχε προκύψει από την ένωση των μεταφράσεων των τεσσάρων ομάδων που ανέβασαν στο ιστολόγιο της τάξης.

Από τη μια δεν υπήρχε αρκετός χρόνος για κάτι τέτοιο, λόγω της καθυστέρησης που υπήρξε στην 1^η δραστηριότητα, και από την άλλη, οι μαθητές προτίμησαν να μελετήσουν την ολοκληρωμένη μετάφραση από την Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα. Παράλληλα, ο διδάσκων είχε φωτοτυπημένη τη μετάφραση της ενότητας, η οποία μπορούσε να χρησιμοποιηθεί από τους μαθητές. Εξαιτίας της έλλειψης χρόνου, οι μαθητές δεν κατάφεραν να ολοκληρώσουν αυτήν τη δραστηριότητα. Εάν υπήρχε διαθέσιμος χρόνος, το αποτέλεσμα θα ήταν διαφορετικό.

Δεν αφιερώθηκε 3η διδακτική ώρα για την παρουσίαση των εργασιών των μαθητών, όπως προέβλεπε ο αρχικός σχεδιασμός του σεναρίου. Προτιμήθηκε αυτή η λύση, για να εξοικονομηθεί χρόνος, με το σκεπτικό ότι οι εργασίες αυτές θα παρουσιάζονταν μαζί με τις εργασίες του 2^{ου} Φύλλου Εργασίας κατά τη Γ' Φάση. Παράλληλα, ανατέθηκε στους μαθητές να μελετήσουν στο σπίτι τους τη μετάφραση του κειμένου, να κατανοήσουν το νόημά του και, εφόσον υπάρξουν απορίες, να τις θέσουν στον διδάσκοντα κατά το επόμενο μάθημα.

Β' Φάση (Προεκτάσεις και προβληματισμοί)

3 διδακτικές ώρες (2+1)

Η Β' Φάση περιλάμβανε το [2^ο Φύλλο Εργασίας](#), διαφορετικό για κάθε ομάδα. Η χρονική διάρκεια της φάσης αυτής ήταν τρεις διδακτικές ώρες, ένα συνεχόμενο δίωρο και μία διδακτική ώρα για την 6^η δραστηριότητα.. Οι μαθητές εργάστηκαν στο εργαστήριο της πληροφορικής, σε ίδια σύνθεση σε σχέση με τις ομάδες της Α' Φάσης. Με προτροπή του διδάσκοντος εργάστηκαν σε δύο υπολογιστές ανά ομάδα, αφού πρώτα έγινε συζήτηση μεταξύ όλων των μελών της ομάδας για τον τρόπο που θα εργαστούν, για τον τυχόν καταμερισμό των εργασιών, για τα χρονικά περιθώρια

που έχουν, για τις δραστηριότητές τους και φυσικά για τους ρόλους που θα έχει το κάθε μέλος της ομάδας. Παράλληλα, διευκρινίστηκε ότι η κάθε ομάδα πρέπει να παραδώσει ένα αρχείο με όλες τις δραστηριότητες του κάθε Φύλλου Εργασίας.

Σε αυτή τη φάση οι μαθητές κλήθηκαν, με αφορμή το τυραννικό καθεστώς, να προσεγγίσουν με κριτικό πνεύμα τα πολιτεύματα, με απώτερο στόχο να καταλήξουν στο συμπέρασμα ότι το δημοκρατικό πολίτευμα, μολονότι παρουσιάζει δυσκολίες, είναι ο καλύτερος τρόπος διακυβέρνησης. Τα Φύλλα Εργασίας είχαν την ίδια δομή για όλες τις ομάδες και ως προς το παραγόμενο αποτέλεσμα και ως προς τα εργαλεία των ΤΠΕ που ζητούνταν να χρησιμοποιήσουν οι μαθητές. Ειδικότερα:

Η 1^η ερώτηση ήταν κοινή για όλες τις ομάδες και αφορούσε την εξέλιξη και παρουσίαση των πολιτευμάτων της αρχαίας Ελλάδας. Παρακινούσε τους μαθητές να φέρουν στη μνήμη τους γνώσεις που διδάχτηκαν στην Α΄ Γυμνασίου. Ζητούνταν να παραστήσουν σε έναν εννοιολογικό χάρτη ή σε οποιοδήποτε λογισμικό τη διαδοχή των πολιτευμάτων και τα κυριότερα χαρακτηριστικά τους. Με τον τρόπο αυτό καθοριζόταν μία κοινή αφετηρία για όλες τις ομάδες.

Σε γενικές γραμμές ανταποκρίθηκαν ικανοποιητικά. Προτίμησαν πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου, αποφεύγοντας τη χρήση του εννοιολογικού χάρτη, καθώς είχαν παρατηρηθεί προβλήματα κατά την προηγούμενη φάση.

Η 2^η ερώτηση ζητούσε από τους μαθητές να εντοπίσουν στις Ιστορίες του Ηροδότου και σε ένα ιστορικό παράθεμα της Ιστορίας Α΄ Γυμνασίου επιχειρήματα, αναφορικά με τα εξεταζόμενα πολιτεύματα, και να εκφράσουν την άποψή τους σχετικά με αυτά, σε ένα πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου. Κάθε ομάδα εξέταζε διαφορετικά πολιτεύματα σε σχέση με τις άλλες.

Γενικά οι μαθητές δεν αντιμετώπισαν προβλήματα, με εξαίρεση μία ομάδα που απάντησε στη δεύτερη ερώτηση άλλης ομάδας, από ... κεκτημένη ταχύτητα.

Η 3^η ερώτηση εστίαζε στο τυραννικό πολίτευμα και αναφερόταν σε έναν τύραννο της αρχαίας Ελλάδας, διαφορετικό για κάθε ομάδα. Έργο της ήταν μια

πολυτροπική παρουσίαση της προσωπικότητας του κάθε τυράννου και, κυρίως, των τρόπων άσκησης της εξουσίας από αυτούς.

Οι μαθητές προχώρησαν αρκετά εύκολα στην υλοποίηση αυτής της δραστηριότητας. Ωστόσο δεν έδωσαν την αρμόζουσα προσοχή στις μεθόδους άσκησης της εξουσίας των τυράννων, όπως ζητούσε η άσκηση, εμμένοντας κυρίως σε εγκυκλοπαιδικού τύπου γνώσεις.

Η 4^η ερώτηση είχε γλωσσικό στόχο. Αποστολή των μαθητών ήταν να μεταφερθούν στα Λεξικά και στα Σώματα Κειμένων της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα, ώστε και να βρουν τη σημασιολογική εξέλιξη της λέξης «τύραννος» από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα και να εξαγάγουν χρήσιμα συμπεράσματα για τη χρήση της λέξης σε αυθεντικά κείμενα.

Αρκετά εύκολα οι μαθητές ανταποκρίθηκαν σε αυτήν την άσκηση.

Η 5^η ερώτηση παρακινούσε τους μαθητές να περιηγηθούν στον χώρο του διαδικτύου, εάν θεωρούσαν ότι και στη νεότερη - σύγχρονη ελληνική και ευρωπαϊκή ιστορία αναβίωσε το τυραννικό πολίτευμα της αρχαιότητας με άλλες μορφές, και να παρουσιάσουν ένα τέτοιο πολίτευμα, μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου. Εάν διαφωνούσαν με την παραπάνω θέση, έπρεπε να αιτιολογήσουν τη γνώμη τους.

Όλες οι ομάδες αρκετά εύκολα ανταποκρίθηκαν στα ζητούμενα της άσκησης, με εξαίρεση τη δεύτερη ομάδα που δυσκολεύτηκε να βρει ανάλογο πολίτευμα με το τυραννικό στην νεότερη ελληνική ιστορία της περιόδου 1919-1939. Με βοήθεια από τον διδάσκοντα, κατάφερε να προχωρήσει στη δημιουργία της πολυτροπικής παρουσίασης. Γενικά πάντως δεν επέμειναν στις μεθόδους άσκησης της εξουσίας, όπως αναφέρθηκε παραπάνω και στην 3η ερώτηση.

Η 6^η ερώτηση αποσκοπούσε να φέρει τους μαθητές στο παρόν. Μετά από την ενασχόληση τους με τα πολιτεύματα, και κυρίως με το τυραννικό καθεστώς, δινόταν η ευκαιρία στους μαθητές να εκφράσουν τις απόψεις τους για το δημοκρατικό πολίτευμα. Με αφορμή μια φράση του Τσόρτσιλ για τα προβλήματα του

δημοκρατικού πολιτεύματος, ζητούνταν από τους μαθητές να αποστείλουν μια επιστολή σε μια πολιτική εφημερίδα της αρέσκείας τους, εκφράζοντας τις απόψεις τους για το δημοκρατικό πολίτευμα. Στόχος αυτής της δραστηριότητας ήταν να αντιληφθούν οι μαθητές ότι η Δημοκρατία μπορεί να είναι το καλύτερο πολίτευμα, μόνο εάν πληρούνται μια σειρά από προϋποθέσεις που αφορούν και τους ίδιους. Με τον τρόπο αυτό γινόταν μια προσπάθεια δημιουργίας του πλαισίου εκείνου που θα επιτρέψει τους μαθητές να αναστοχαστούν την κοινωνική τους συμπεριφορά, αλλά και να προβληματιστούν γενικότερα για κοινωνικές και πολιτικές όψεις της πραγματικότητας.

Η δραστηριότητα αυτή γενικά δυσκόλεψε τους μαθητές. Διαπίστωσαν ότι, ενώ συνεχώς κάνουν λόγο για δημοκρατία, πρακτικά δεν μπορούσαν να εκφράσουν κάποιους προβληματισμούς για το συγκεκριμένο πολίτευμα. Αντιμετώπισαν δυσκολίες, μολονότι δινόταν βοήθεια στους μαθητές μέσω κάποιων ερωτήσεων που προστέθηκαν στην εκφώνηση της δραστηριότητας. Θετικό στοιχείο αποτέλεσε το γεγονός ότι κατάφεραν να βρουν τη διεύθυνση κάποιας πολιτικής εφημερίδας, όπως ζητούσε η άσκηση, αλλά μόνο μία ομάδα έστειλε το κείμενό της. Γενικά, το επικοινωνιακό πλαίσιο θα το παρέβλεπαν, εάν δεν επέμεινε ο διδάσκων για τη χρησιμότητά του.

Γ' Φάση (παρουσίαση των εργασιών)

1 διδακτική ώρα

Στη φάση αυτή οι μαθητές παρουσίασαν τις εργασίες τους με προβολικό μηχάνημα στη σχολική τάξη. Σε κάθε ομάδα δόθηκε συγκεκριμένος χρόνος, ώστε να γίνει η παρουσίαση των εργασιών σε μία διδακτική ώρα. Μετά την παρουσίαση των εργασιών όλων των ομάδων, οι μαθητές κλήθηκαν να κάνουν τις παρατηρήσεις τους και να διατυπώσουν την κρίση τους και για τη δική τους εργασία (αυτοαξιολόγηση) και για τις εργασίες των άλλων ομάδων (ετεροαξιολόγηση). Φυσικά και ο ίδιος ο

εκπαιδευτικός αξιολόγησε τα έργα των μαθητών. Κριτήρια αποτέλεσαν η επίτευξη των στόχων, η αποφυγή της λύσης *Αντιγραφή –Επικόλληση*, το επικοινωνιακό πλαίσιο της κάθε δραστηριότητας, ο βαθμός κατάκτησης ή και παραγωγής της γνώσης, ο βαθμός κατάκτησης των δεξιοτήτων που προβλέπονται στους στόχους, ο τρόπος χρήσης των εργαλείων των ΤΠΕ, η στήριξη με προφορικό λόγο των μαθητών των κάθε μορφής επιλογών τους. Αφού διορθώθηκαν λάθη των εργασιών, αυτές ανέβηκαν στο ιστολόγιο του μαθήματος και στην ηλεκτρονική τάξη του σχολείου.

Τέλος οι μαθητές κλήθηκαν να απαντήσουν ανώνυμα στο παρακάτω ερωτηματολόγιο:

Αξιολόγηση σεναρίου

Γράψτε τις απόψεις σας ελεύθερα και ανώνυμα. Με τις απαντήσεις σας θα βοηθήσετε τον εκπαιδευτικό να οργανώσει καλύτερα τις δραστηριότητες την επόμενη φορά.

1. Τι σας άρεσε και τι όχι από την όλη δραστηριότητα;
2. Οι νέες τεχνολογίες πόσο μπορούν να σας βοηθήσουν στην κατάκτηση ή και στην παραγωγή της γνώσης;
3. Τι παρατηρήσεις έχετε να κάνετε στον διδάσκοντα τόσο για τα Φύλλα Εργασίας όσο για τον ρόλο του στη διάρκεια εκπόνησης του σεναρίου;
4. Ποιες άλλες επισημάνσεις έχετε να κάνετε;

Από την αξιολόγηση των απαντήσεων φάνηκε ότι οι μαθητές χάρηκαν κυρίως την ομαδική δουλειά και τη συνεργασία. Αυτό ήταν κάτι που το επισήμαναν όλοι σχεδόν οι μαθητές. Επιπλέον, φάνηκε η θετική τους διάθεση για την προσέγγιση της γνώσης μέσω των νέων τεχνολογιών, πόσο μάλλον όταν αυτό αφορά το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών, για το οποίο οι μαθητές του Γυμνασίου δεν τρέφουν τα καλύτερα αισθήματα...

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Α΄ ΦΑΣΗ (Συντακτική και νοηματική προσπέλαση του κειμένου)

1^ο Φύλλο Εργασίας

1. Με τη βοήθεια του εννοιολογικού χάρτη προσπαθήστε να προσπελάσετε συντακτικά το κείμενο. Συγκεκριμένα δημιουργήστε κόμβους με κεντρική έννοια το **ρήμα** και συνδέστε διαγραμματικά το **αντικείμενο** ή το **κατηγορούμενο** (εάν υπάρχουν). Συνδέστε στο ρήμα τα **απαρέμφατα** και τις **μετοχές** βρίσκοντας τα **υποκείμενα** και τα **αντικείμενα** ή **κατηγορούμένα** τους (εάν υπάρχουν).

Η κάθε ομάδα να εργαστεί στο τμήμα του κειμένου που φαίνεται παρακάτω. Ειδικά για την Α΄ Ομάδα το απόσπασμα έχει χωριστεί σε προτάσεις για την περαιτέρω διευκόλυνση της ομάδας. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τα γλωσσικά σχόλια της ενότητας, είτε από το βιβλίο σας είτε από το [Ψηφιακό Σχολείο](#). Αποθηκεύστε την εργασία σας, πατώντας Download PDF, σε έναν φάκελο στον υπολογιστή σας με το όνομα της ομάδας σας.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ: Για τη διευκόλυνση της εργασίας σας μπορείτε να χρησιμοποιήσετε την *Αντιγραφή –Επικόλληση* προκειμένου να μεταφέρετε τις λέξεις του κειμένου στον εννοιολογικό χάρτη.

Α ΟΜΑΔΑ

(Εἰ δὲ σὺν οἴει) (ὥς πλείω ἔχων τῶν ιδιωτῶν κτήματα ὁ τύραννος διὰ τοῦτο καὶ πλείω ἀπ' αὐτῶν εὐφραίνεται), | οὐδὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, ᾧ Σιμωνίδῃ|, ἀλλ' [ὥσπερ οἱ ἀθληταὶ οὐχ (ὅταν ιδιωτῶν γένωνται κρείττονες), τοῦτ' αὐτοὺς εὐφραίνει], ἀλλ' (ὅταν τῶν ἀνταγωνιστῶν ἥττους), (τοῦτ' αὐτοὺς ἀνιᾶ), [οὕτω καὶ ὁ τύραννος οὐχ (ὅταν τῶν ιδιωτῶν πλείω φαίνεται

ἔχων), τότε εὐφραίνεται], ἀλλ' (ὅταν ἐτέρων τυράννων ἐλάττω ἔχη),
|τούτῳ λυπεῖται|·τούτους γὰρ ἀνταγωνιστὰς ἡγεῖται αὐτῷ τοῦ πλούτου
εἶναι.

Διευκρινήσεις:

(...): Δευτερεύουσα πρόταση.

|... |: Κύρια πρόταση.

[...]: Κύρια ἢ δευτερεύουσα πρόταση, μέσα στην οποία βρίσκεται μια ἄλλη
δευτερεύουσα πρόταση.

Β ΟΜΑΔΑ

Οὐδέ γε θαῦτόν τι γίγνεται τῷ τυράννῳ ἢ τῷ ιδιώτῃ ὧν ἐπιθυμεῖ. Ὁ μὲν
γὰρ ιδιώτης οἰκίας ἢ ἀγροῦ ἢ οἰκέτου ἐπιθυμεῖ, ὁ δὲ τύραννος ἢ πόλεων ἢ
χώρας πολλῆς ἢ λιμένων ἢ ἀκροπόλεων ἰσχυρῶν [...].

Γ ΟΜΑΔΑ

Ἀλλὰ μέντοι καὶ πένητας ὄψει οὐχ οὕτως ὀλίγους τῶν ιδιωτῶν ὥς
πολλοὺς τῶν τυράννων. Οὐ γὰρ τῷ ἀριθμῷ οὔτε τὰ πολλὰ κρίνεται οὔτε
τὰ ὀλίγα, ἀλλὰ πρὸς τὰς χρήσεις·

Δ ΟΜΑΔΑ

ὥστε τὰ μὲν ὑπερβάλλοντα τὰ ἱκανὰ πολλά ἐστι, τὰ δὲ τῶν ἱκανῶν
ἐλλείποντα ὀλίγα. Τῷ οὖν τυράννῳ τὰ πολλαπλάσια ἦττον ἱκανὰ ἐστὶν
εἰς τὰ ἀναγκαῖα δαπανήματα ἢ τῷ ιδιώτῃ.

2. Στη συνέχεια, χρησιμοποιώντας ένα λογισμικό επεξεργασίας κειμένου, προσπαθήστε να μεταφράσετε το κείμενο μαζί με τους δευτερεύοντες όρους που δε συμπεριλάβατε στον εννοιολογικό χάρτη. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τα γλωσσικά σχόλια της ενότητας, είτε από το βιβλίο σας είτε από το [Ψηφιακό Σχολείο](#). Εάν χρειαστείτε επιπλέον γλωσσικά σχόλια,

μπορείτε να πατήσετε [εδώ](#). Η κάθε ομάδα να εργαστεί στο τμήμα του κειμένου που εργάστηκε στην παραπάνω άσκηση.

Κατόπιν, διαβάστε στην [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#) τις μεταφραστικές αποδόσεις του κειμένου σας. Εάν κάνατε λάθη, διορθώστε τα. Καλό θα ήταν, όμως, να είστε σε θέση να εξηγήσετε προφορικά τα τυχόν λάθη σας. Ανεβάστε τη διορθωμένη δική σας μετάφραση στο ιστολόγιο της τάξης σας με το αντίστοιχο γράμμα της ομάδας σας.

Γράψτε την απάντησή σας εδώ (στο ιστολόγιο) με τη μορφή *Σχολίου* και κατόπιν πατήστε *Δημοσίευση*. Μη ξεχάσετε να γράψετε το όνομα της ομάδας σας.

3. Ένα μέλος της ομάδας σας αναλαμβάνει να ενώσει σε ένα πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου τις μεταφράσεις σας σε ένα συνεχές κείμενο, κατεβάζοντας τις μεταφράσεις των τεσσάρων ομάδων που έχουν ανέβει στο ιστολόγιο της τάξης.

Αφού μελετήσετε με προσοχή τη μετάφραση του κειμένου, καλείστε να δημιουργήσετε ένα πολυτροπικό κείμενο, στο οποίο θα αναφέρονται τα βασικά σημεία του ενότητας. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε ως βοηθητικά στοιχεία είτε την εισαγωγή του κειμένου (από το βιβλίο σας ή από το Ψηφιακό Σχολείο) είτε τα παρακάτω ερωτήματα:

- ο Ποιος μιλάει και σε ποιον; Τι ιδιότητα έχει ο ομιλητής;
- ο Ποιες συγκρίσεις κάνει στο κείμενο ο ομιλητής;
- ο Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζουν οι τύραννοι;
- ο Ποιες επιθυμίες έχουν οι τύραννοι και ποιες οι απλοί πολίτες;
- ο Τι αποδεικνύουν αυτές οι επιθυμίες;
- ο Ποιο είναι το συμπέρασμα που καταλήγει ο ομιλητής;

Β' ΦΑΣΗ

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Προεκτάσεις και προβληματισμοί) [↑](#)

ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΑ – ΙΕΡΩΝ (Α' Ομάδα)

Δεν καταφεύγουμε στη λύση Αντιγραφή-Επικόλληση σε καμία δραστηριότητα. Αντίθετα, γράφουμε με δικά μας λόγια, λαμβάνοντας υπόψη και το επικοινωνιακό πλαίσιο της αντίστοιχης δραστηριότητας. Η αξιολόγηση της εργασίας σας θα γίνει και βάσει αυτών των κριτηρίων.

1. Προσπαθήστε να φέρετε στη μνήμη σας τα πολιτεύματα της αρχαίας Ελλάδας. Καλείστε να παρουσιάσετε τη διαδοχική τους εξέλιξη και τα βασικά τους χαρακτηριστικά σε έναν [εννοιολογικό χάρτη](#). Εναλλακτικά, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε οποιοδήποτε άλλο λογισμικό αρκεί να φαίνεται διαγραμματικά η διαδοχή των πολιτευμάτων και τα χαρακτηριστικά τους. Το κεφάλαιο [Η πόλη κράτος και η εξέλιξη του πολιτεύματος](#) από την Ιστορία της Α' Γυμνασίου σίγουρα θα σας βοηθήσει.
2. Μελετήστε από την Ιστορία της Α' Γυμνασίου το παράθεμα με τον τίτλο [«Αριστίνδην και πλουτίνδην»](#), Αριστοτέλης, «Αθηναίων πολιτεία» 3.1, που αναφέρεται στο πολίτευμα της αριστοκρατίας. Γράψτε με τη μορφή σημειώσεων, σε ένα πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου, τα βασικά χαρακτηριστικά αυτού του πολιτεύματος. Κατόπιν, να διατυπώσετε τις δικές σας σκέψεις σε 50-70 λέξεις, για όσα διαβάσατε.
3. Ένας τύραννος του αρχαίου ελληνικού κόσμου ήταν ο **Ιέρων**, τις σκέψεις του οποίου διαβάζουμε στην ενότητα του σχολικού μας βιβλίου, απόσπασμα από το ομότιτλο έργο του Ξενοφώντα. Καλείστε, σε ένα λογισμικό παρουσίασης, να σκιαγραφήσετε την προσωπικότητα του Ιέρωνα, επιμένοντας στις μεθόδους που χρησιμοποίησε για την άσκηση της εξουσίας του. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τους παρακάτω διαδικτυακούς τόπους ή να βρείτε εσείς

άλλους από τη περιήγησή σας στο διαδίκτυο, αρκεί να τους αναφέρετε και να μπορείτε να αιτιολογήσετε προφορικά αυτή σας την επιλογή.

- ο [Ιέρων](#)
- ο [Ιέρων Α΄ των Συρακουσών](#)
- ο [Ιέρων](#)

4. Μεταφερθείτε στα ηλεκτρονικά λεξικά της [Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα](#).

Γράψτε στο πλαίσιο τη λέξη «**τύραννος**» και βρείτε τη σημασία της. Πώς, κατά τη γνώμη σας, από την αρχική σημασία της λέξης «τύραννος» φτάσαμε στη σημερινή; Τι συμπεράσματα βγάζετε για την εξέλιξη της γλώσσας;

Στη συνέχεια πατήστε *Αποστολή στα Σώματα*, για να δείτε σε αυθεντικά κείμενα τη χρήση της λέξης. Με ποια ή ποιες σημασίες χρησιμοποιείται συνήθως η λέξη στα κείμενα αυτά; Να αιτιολογήσετε τις σκέψεις σας σε ένα πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου, αναφέροντας σχετικά παραδείγματα.

5. Μια περιήγηση στον χώρο του διαδικτύου δείχνει ότι το τυραννικό πολίτευμα της αρχαιότητας, αναβίωσε στη νεότερη ελληνική ιστορία με μια άλλη μορφή. Καλείστε, αφού προβληματιστείτε για την παραπάνω θέση, να αναζητήσετε, να συλλέξετε υλικό και πληροφορίες, να τα αξιολογήσετε και να συνθέσετε μία πολυτροπική παρουσίαση, σε ένα ανάλογο λογισμικό, για ένα τέτοιο πολίτευμα την περίοδο του Μεσοπολέμου (1919-1939) της νεότερης ελληνικής ιστορίας. Να επιμείνετε ιδιαίτερα στις μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν για την άσκηση της εξουσίας. Εάν διαφωνείτε με την αρχική θέση της δραστηριότητας, να αιτιολογήσετε την επιλογή σας, σε ένα πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου.

6. Ο Τσόρτσιλ είπε κάποτε: «κανείς δεν ισχυρίστηκε ότι η Δημοκρατία είναι τέλεια ή πάνσοφη. Αντίθετα, όπως έχει ήδη ειπωθεί, η Δημοκρατία είναι η χειρότερη μορφή διακυβέρνησης –αν εξαιρεθούν βέβαια όλες οι άλλες μορφές που δοκιμάστηκαν στο παρελθόν» (Μαλιγκούδης, 2000).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Λαμβάνοντας ως αφορμή το παραπάνω απόσπασμα αλλά και χρησιμοποιώντας ό,τι κρίνετε αναγκαίο είτε από τις προηγούμενες δραστηριότητές σας είτε από το [8ο κεφάλαιο](#) της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής, καλείστε να αποστείλετε μία επιστολή σε μια πολιτική εφημερίδα, τη διεύθυνση της οποίας μπορείτε να την αναζητήσετε στο διαδίκτυο. Σε αυτήν την επιστολή εκφράζετε τις απόψεις σας για τη Δημοκρατία, για τα χαρακτηριστικά της, τις προϋποθέσεις για τη σωστή λειτουργία της και ό,τι άλλο εσείς κρίνετε απαραίτητο. Φυσικά, μπορείτε να την αναρτήσετε και στο ιστολόγιο της τάξης σας.

ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΑ – ΠΕΙΣΙΣΤΡΑΤΟΣ (Β' Ομάδα)

Δεν καταφεύγουμε στη λύση Αντιγραφή-Επικόλληση σε καμία δραστηριότητα. Αντίθετα, γράφουμε με δικά μας λόγια, λαμβάνοντας υπόψη και το επικοινωνιακό πλαίσιο της αντίστοιχης δραστηριότητας. Η αξιολόγηση της εργασίας σας θα γίνει και βάσει αυτών των κριτηρίων.

1. Προσπαθήστε να φέρετε στη μνήμη σας τα πολιτεύματα της αρχαίας Ελλάδας. Καλείστε να παρουσιάσετε τη διαδοχική τους εξέλιξη και τα βασικά τους χαρακτηριστικά σ' έναν εννοιολογικό χάρτη. Εναλλακτικά, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε οποιοδήποτε άλλο λογισμικό αρκεί να φαίνεται παραστατικά η διαδοχή των πολιτευμάτων και τα χαρακτηριστικά τους.
Το κεφάλαιο Η πόλη κράτος και η εξέλιξη του πολιτεύματος από την Ιστορία της Α' Γυμνασίου σίγουρα θα σας βοηθήσει.
2. Μελετήστε το παράθεμα από τις «Ιστορίες» του Ηροδότου που αναφέρεται στα επιχειρήματα του Οτάνη αναφορικά με τα πολιτεύματα της δημοκρατίας και της μοναρχίας/τυραννίας. Γράψτε με τη μορφή σημειώσεων, σε ένα πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου, τα επιχειρήματα του ομιλητή υπέρ και κατά των πολιτευμάτων που εξετάζονται. Κατόπιν, να διατυπώσετε τις δικές σας σκέψεις σε 50-70 λέξεις, για όσα διαβάσατε.
3. Ένας τύραννος του αρχαίου ελληνικού κόσμου ήταν ο **Πεισίστρατος**. Καλείστε, σε ένα λογισμικό παρουσίασης, να σκιαγραφήσετε την προσωπικότητα του Πεισίστρατου, επιμένοντας στις μεθόδους που χρησιμοποίησε για την άσκηση της εξουσίας του. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τους παρακάτω διαδικτυακούς τόπους ή να βρείτε εσείς άλλους από τη περιήγησή σας στο διαδίκτυο, αρκεί να τους αναφέρετε και να μπορείτε να αιτιολογήσετε προφορικά αυτή σας την επιλογή.

- ο [Αθήνα: Πορεία προς τη Δημοκρατία - Τυραννίδα](#)
 - ο [Πεισίστρατος](#)
 - ο [«Πεισίστρατος περίπου 600-527 π.Χ.»](#)
4. Μεταφερθείτε στα ηλεκτρονικά λεξικά της [Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα](#). Γράψτε στο πλαίσιο τη λέξη «**τύραννος**» και βρείτε τη σημασία της. Πώς, κατά τη γνώμη σας, από την αρχική σημασία της λέξης «τύραννος» φτάσαμε στη σημερινή; Τι συμπεράσματα βγάζετε για την εξέλιξη της γλώσσας;
- Στη συνέχεια πατήστε *Αποστολή στα Σώματα*, για να δείτε σε αυθεντικά κείμενα τη χρήση της λέξης. Με ποια ή ποιες σημασίες χρησιμοποιείται συνήθως η λέξη στα κείμενα αυτά; Να αιτιολογήσετε τις σκέψεις σας σε ένα πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου, αναφέροντας σχετικά παραδείγματα.
5. Μια περιήγηση στο χώρο του διαδικτύου δείχνει ότι το τυραννικό πολίτευμα της αρχαιότητας, αναβίωσε στη σύγχρονη ελληνική ιστορία με μια άλλη μορφή. Καλείστε, αφού προβληματιστείτε για την παραπάνω θέση, να αναζητήσετε, να συλλέξετε υλικό και πληροφορίες, να τα αξιολογήσετε και να συνθέσετε μια πολυτροπική παρουσίαση, σε ένα ανάλογο λογισμικό, για ένα τέτοιο πολίτευμα την περίοδο μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου (1945) της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας. Να επιμείνετε ιδιαίτερα στις μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν για την άσκηση της εξουσίας. Εάν διαφωνείτε με την αρχική θέση της δραστηριότητας, να αιτιολογήσετε την επιλογή σας, σε ένα πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου.
6. Ο Τσόρτσιλ είπε κάποτε: «κανείς δεν ισχυρίστηκε ότι η Δημοκρατία είναι τέλεια ή πάνσοφη. Αντίθετα, όπως έχει ήδη ειπωθεί, η Δημοκρατία είναι η χειρότερη μορφή διακυβέρνησης –αν εξαιρεθούν βέβαια όλες οι άλλες μορφές που δοκιμάστηκαν στο παρελθόν» (Μαλιγκούδης, 2000).
- Λαμβάνοντας ως αφορμή το παραπάνω απόσπασμα αλλά και χρησιμοποιώντας ό,τι κρίνετε αναγκαίο είτε από τις προηγούμενες δραστηριότητές σας είτε από το

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

8ο κεφάλαιο της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής, καλείστε να αποστείλετε μία επιστολή σε μια πολιτική εφημερίδα, τη διεύθυνση της οποίας μπορείτε να την αναζητήσετε στο διαδίκτυο. Σε αυτήν την επιστολή εκφράζετε τις απόψεις σας για τη Δημοκρατία, για τα χαρακτηριστικά της, τις προϋποθέσεις για τη σωστή λειτουργία της και ό,τι άλλο εσείς κρίνετε απαραίτητο. Φυσικά, μπορείτε να την αναρτήσετε και στο ιστολόγιο της τάξης σας.

ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΑ – ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ ΤΥΡΑΝΝΟΙ (Γ' Ομάδα)

Δεν καταφεύγουμε στη λύση «Αντιγραφή-Επικόλληση» σε καμία δραστηριότητα. Αντίθετα, γράφουμε με δικά μας λόγια, λαμβάνοντας υπόψη και το επικοινωνιακό πλαίσιο της αντίστοιχης δραστηριότητας. Η αξιολόγηση της εργασίας σας θα γίνει και βάσει αυτών των κριτηρίων.

1. Προσπαθήστε να φέρετε στη μνήμη σας τα πολιτεύματα της αρχαίας Ελλάδας. Καλείστε να παρουσιάσετε τη διαδοχική τους εξέλιξη και τα βασικά τους χαρακτηριστικά σε έναν [εννοιολογικό χάρτη](#). Εναλλακτικά, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε οποιοδήποτε άλλο λογισμικό αρκεί να φαίνεται παραστατικά η διαδοχή των πολιτευμάτων και τα χαρακτηριστικά τους.

Το κεφάλαιο [Η πόλη κράτος και η εξέλιξη του πολιτεύματος](#) από την Ιστορία της Α' Γυμνασίου σίγουρα θα σας βοηθήσει.

2. Μελετήστε το παράθεμα από τις [«Ιστορίες» του Ηροδότου](#) που αναφέρεται στα επιχειρήματα του Μεγάβυξου αναφορικά με τα πολιτεύματα της δημοκρατίας και της ολιγαρχίας. Γράψτε με τη μορφή σημειώσεων, σε ένα πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου, τα επιχειρήματα του ομιλητή υπέρ και κατά των πολιτευμάτων που εξετάζονται. Κατόπιν, να διατυπώσετε τις δικές σας σκέψεις σε 50-70 λέξεις, για όσα διαβάσατε.
3. Γνωστοί τύραννοι του αρχαίου ελληνικού κόσμου ήταν ο **οι Τριάκοντα Τύραννοι**. Καλείστε, σε ένα λογισμικό παρουσίασης, να αναφερθείτε στις μεθόδους που χρησιμοποίησαν για την άσκηση της εξουσίας τους. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τους παρακάτω διαδικτυακούς τόπους ή να βρείτε εσείς άλλους από τη περιήγησή σας στο διαδίκτυο, αρκεί να τους αναφέρετε και να μπορείτε να αιτιολογήσετε προφορικά αυτή σας την επιλογή.

- ο [Δύο ολιγαρχικές εκτροπές του πολιτεύματος](#)

- ο [-Τριάκοντα Τύραννοι](#)
- ο [Ξενοφών, «Ελληνικά» 2.3.6.-2.3.16](#)

4. Μεταφερθείτε στα ηλεκτρονικά λεξικά της [Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα](#). Γράψτε στο πλαίσιο τη λέξη «**τύραννος**» και βρείτε τη σημασία της. Πώς, κατά τη γνώμη σας, από την αρχική σημασία της λέξης «τύραννος» φτάσαμε στη σημερινή; Τι συμπεράσματα βγάξετε για την εξέλιξη της γλώσσας;

Στη συνέχεια πατήστε *Αποστολή στα Σώματα*, για να δείτε σε αυθεντικά κείμενα τη χρήση της λέξης. Με ποια ή ποιες σημασίες χρησιμοποιείται συνήθως η λέξη στα κείμενα αυτά; Να αιτιολογήσετε τις σκέψεις σας σε ένα πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου, αναφέροντας σχετικά παραδείγματα.

5. Μια περιήγηση στο χώρο του διαδικτύου δείχνει ότι το τυραννικό πολίτευμα της αρχαιότητας, αναβίωσε στη νεότερη ευρωπαϊκή ιστορία με άλλες μορφές. Καλείστε, αφού προβληματιστείτε για την παραπάνω θέση, να αναζητήσετε, να συλλέξετε υλικό και πληροφορίες, να τα αξιολογήσετε και να συνθέσετε μια πολυτροπική παρουσίαση, σε ένα ανάλογο λογισμικό, για μία τέτοια περίοδο της νεότερης ευρωπαϊκής ιστορίας, στον χώρο της νότιας Ευρώπης. Να επιμείνετε ιδιαίτερα στις μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν για την άσκηση της εξουσίας. Εάν διαφωνείτε με την αρχική θέση της δραστηριότητας, να αιτιολογήσετε την επιλογή σας, σε ένα πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου.

Εάν δυσκολεύεστε να βρείτε κάτι σχετικό, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε ως αφετηρία τον διαδικτυακό τόπο του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου [Τα δικτατορικά καθεστώτα της Μεσοπολεμικής Ευρώπης \(1917 - 1939\)](#).

6. Ο Τσόρτσιλ είπε κάποτε: «κανείς δεν ισχυρίστηκε ότι η Δημοκρατία είναι τέλεια ή πάνσοφη. Αντίθετα, όπως έχει ήδη ειπωθεί, η Δημοκρατία είναι η χειρότερη μορφή διακυβέρνησης –αν εξαιρεθούν βέβαια όλες οι άλλες μορφές που δοκιμάστηκαν στο παρελθόν» (Μαλιγκούδης, 2000).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Λαμβάνοντας ως αφορμή το παραπάνω απόσπασμα αλλά και χρησιμοποιώντας ό,τι κρίνετε αναγκαίο είτε από τις προηγούμενες δραστηριότητές σας είτε από το [8ο κεφάλαιο](#) της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής, καλείστε να αποστείλετε μία επιστολή σε μια πολιτική εφημερίδα, τη διεύθυνση της οποίας μπορείτε να την αναζητήσετε στο διαδίκτυο. Σε αυτήν την επιστολή εκφράζετε τις απόψεις σας για τη Δημοκρατία, για τα χαρακτηριστικά της, τις προϋποθέσεις για τη σωστή λειτουργία της και ό,τι άλλο εσείς κρίνετε απαραίτητο. Φυσικά, μπορείτε να την αναρτήσετε και στο ιστολόγιο της τάξης σας.

ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΑ – ΠΕΡΙΑΝΔΡΟΣ (Δ' Ομάδα)

Δεν καταφεύγουμε στη λύση Αντιγραφή-Επικόλληση σε καμία δραστηριότητα. Αντίθετα, γράφουμε με δικά μας λόγια, λαμβάνοντας υπόψη και το επικοινωνιακό πλαίσιο της αντίστοιχης δραστηριότητας. Η αξιολόγηση της εργασίας σας θα γίνει και βάσει αυτών των κριτηρίων.

1. Προσπαθήστε να φέρετε στη μνήμη σας τα πολιτεύματα της αρχαίας Ελλάδας. Καλείστε να παρουσιάσετε τη διαδοχική τους εξέλιξη και τα βασικά τους χαρακτηριστικά σε έναν εννοιολογικό χάρτη. Εναλλακτικά, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε οποιοδήποτε άλλο λογισμικό αρκεί να φαίνεται παραστατικά η διαδοχή των πολιτευμάτων και τα χαρακτηριστικά τους. Το κεφάλαιο Η πόλη κράτος και η εξέλιξη του πολιτεύματος από την Ιστορία της Α' Γυμνασίου σίγουρα θα σας βοηθήσει.
2. Μελετήστε το παράθεμα από τις «Ιστορίες» του Ηροδότου που αναφέρεται στα επιχειρήματα του Δαρείου αναφορικά με τα πολιτεύματα της ολιγαρχίας, της δημοκρατίας και της μοναρχίας. Γράψτε με τη μορφή σημειώσεων, σε ένα πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου, τα επιχειρήματα του ομιλητή υπέρ και κατά των πολιτευμάτων που εξετάζονται. Κατόπιν, να διατυπώσετε τις δικές σας σκέψεις σε 50-70 λέξεις, για όσα διαβάσατε.
3. Ένας τύραννος του αρχαίου ελληνικού κόσμου ήταν ο **Περίαςνδρος** της Κορίνθου. Καλείστε, σε ένα λογισμικό παρουσίασης, να σκιαγραφήσετε την προσωπικότητα του Περίαςνδρου, επιμένοντας στις μεθόδους που χρησιμοποίησε για την άσκηση της εξουσίας του. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τους παρακάτω διαδικτυακούς τόπους ή να βρείτε εσείς άλλους από τη περιήγησή σας στο διαδίκτυο, αρκεί να τους αναφέρετε και να μπορείτε να αιτιολογήσετε προφορικά αυτή σας την επιλογή.

- ο [«Έκοβε τα στάχνα που εξείχαν»](#)
- ο [Περίανδρος](#)
- ο [«Ο σοφός τύραννος»](#)

4. Μεταφερθείτε στα ηλεκτρονικά λεξικά της [Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα](#). Γράψτε στο πλαίσιο τη λέξη **τύραννος** και βρείτε τη σημασία της. Πώς, κατά τη γνώμη σας, από την αρχική σημασία της λέξης «τύραννος» φτάσαμε στη σημερινή; Τι συμπεράσματα βγάξετε για την εξέλιξη της γλώσσας;

Στη συνέχεια πατήστε *Αποστολή στα Σώματα*, για να δείτε σε αυθεντικά κείμενα τη χρήση της λέξης. Με ποια ή ποιες σημασίες χρησιμοποιείται συνήθως η λέξη στα κείμενα αυτά; Να αιτιολογήσετε τις σκέψεις σας σε ένα πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου, αναφέροντας σχετικά παραδείγματα.

5. Μια περιήγηση στο χώρο του διαδικτύου δείχνει ότι το τυραννικό πολίτευμα της αρχαιότητας, αναβίωσε στη νεότερη ευρωπαϊκή ιστορία με άλλες μορφές. Καλείστε, αφού προβληματιστείτε για την παραπάνω θέση, να αναζητήσετε, να συλλέξετε υλικό και πληροφορίες, να τα αξιολογήσετε και να συνθέσετε μια πολυτροπική παρουσίαση, σε ένα ανάλογο λογισμικό, για μία τέτοια περίοδο της νεότερης ευρωπαϊκής ιστορίας, στο χώρο της κεντρικής και βόρειας Ευρώπης. Να επιμείνετε ιδιαίτερα στις μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν για την άσκηση της εξουσίας. Εάν διαφωνείτε με την αρχική θέση της δραστηριότητας, να αιτιολογήσετε την επιλογή σας, σε ένα πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου.

Εάν δυσκολεύεστε να βρείτε κάτι σχετικό, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε ως αφετηρία τον διαδικτυακό τόπο του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου [Τα δικτατορικά καθεστώτα της Μεσοπολεμικής Ευρώπης \(1917 - 1939\)](#).

6. Ο Τσόρτσιλ είπε κάποτε: «κανείς δεν ισχυρίστηκε ότι η Δημοκρατία είναι τέλεια ή πάνσοφη. Αντίθετα, όπως έχει ήδη ειπωθεί, η Δημοκρατία είναι η

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
πρόγραμμα για την ανάπτυξη

χειρότερη μορφή διακυβέρνησης –αν εξαιρεθούν βέβαια όλες οι άλλες μορφές που δοκιμάστηκαν στο παρελθόν» (Μαλιγκούδης, 2000).

Λαμβάνοντας ως αφορμή το παραπάνω απόσπασμα αλλά και χρησιμοποιώντας ό,τι κρίνετε αναγκαίο είτε από τις προηγούμενες δραστηριότητές σας είτε από το [8ο κεφάλαιο](#) της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής, καλείστε να αποστείλετε μία επιστολή σε μια πολιτική εφημερίδα, τη διεύθυνση της οποίας μπορείτε να την αναζητήσετε στο διαδίκτυο. Σε αυτήν την επιστολή εκφράζετε τις απόψεις σας για τη Δημοκρατία, για τα χαρακτηριστικά της, τις προϋποθέσεις για τη σωστή λειτουργία της και ό,τι άλλο εσείς κρίνετε απαραίτητο. Φυσικά, μπορείτε να την αναρτήσετε και στο ιστολόγιο της τάξης σας.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Η τελευταία ερώτηση του 2^{ου} Φύλλου Εργασίας δόθηκε στους μαθητές με κάποιες βοηθητικές ερωτήσεις. Προτιμήθηκε αυτή η επιλογή κατόπιν συζήτησης του διδάσκοντος με τους μαθητές, καθώς οι τελευταίοι διατύπωσαν απορίες για το περιεχόμενο της επιστολής. Τα βοηθητικά ερωτήματα ήταν τα παρακάτω:

- Ποιες είναι οι βασικές αρχές της Δημοκρατίας;
- Γιατί θεωρείται δύσκολο πολίτευμα;
- Ποιες προϋποθέσεις πρέπει να πληρούνται, ώστε να λειτουργεί σωστά το δημοκρατικό πολίτευμα;
- Τι μπορούμε να κάνουμε στην καθημερινή μας ζωή, ώστε να συμβάλλουμε από την πλευρά μας στην εδραίωση δημοκρατικής συμπεριφοράς;

Πιθανόν, το θέμα της Δημοκρατίας θα μπορούσε να αναπτυχθεί σε Project στο πλαίσιο της ημιτυπικής εκπαίδευσης (Πολιτιστικά προγράμματα) και να εργαστούν οι μαθητές σε αυτό, όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους, διερευνώντας πολλές πτυχές του θέματος. Σε αυτήν την περίπτωση θα μπορούσε να συνεργαστεί και ο καθηγητής της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής.

Επιπλέον, στο 2^ο Φύλλο Εργασίας θα μπορούσε να ζητηθεί από τους μαθητές να ανατρέξουν σε λεξικά Αγγλικών, Γαλλικών, Γερμανικών, Ιταλικών, για να διαπιστώσουν τη σημασία της λέξης «τύραννος» που χρησιμοποιείται σε αυτές τις γλώσσες, καθώς οι αντίστοιχες λέξεις των γλωσσών αυτών προέρχονται απευθείας από την ελληνική λέξη «τύραννος». Πρόκειται για μια δραστηριότητα που την προτείνει και το Βιβλίο του Εκπαιδευτικού.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Οι στόχοι του σεναρίου επετεύχθησαν σε ικανοποιητικό βαθμό. Οι μαθητές ασχολήθηκαν εκτενώς με μία δύσκολη από νοηματικής πλευράς ενότητα του

σχολικού βιβλίου. Κατανόησαν το περιεχόμενο του κειμένου και προβληματίστηκαν για τα διαχρονικά χαρακτηριστικά της τυραννίας. Αυτό είναι κάτι που επισημάνθηκε και στις απαντήσεις των ερωτηματολογίων των μαθητών στο τέλος της διαδικασίας.

Η δόμηση του σεναρίου επιτρέπει στον διδάσκοντα να ασχοληθεί μόνο με το ένα από τα δύο Φύλλα Εργασίας, εφόσον τίθενται χρονικοί περιορισμοί. Εάν ο εκπαιδευτικός θέτει ως στόχο τη συντακτική και νοηματική προσέγγιση του κειμένου, τότε μπορεί να ασχοληθεί μόνο με το 1^ο Φύλλο Εργασίας. Σε αυτή την περίπτωση μπορεί να αφιερώσει τρεις διδακτικές ώρες, ένα συνεχόμενο δίωρο και μία ώρα για την παρουσίαση των εργασιών των μαθητών. Εάν ο στόχος είναι να τεθούν οι προϋποθέσεις, ώστε ο μαθητής να διαμορφώσει άποψη τόσο για το πολίτευμα της τυραννίας στην αρχαιότητα και στις σύγχρονές του μορφές όσο και για τις δυσκολίες άσκησης του δημοκρατικού πολιτεύματος, τότε ενδείκνυται η ενασχόληση με το 2^ο Φύλλο Εργασίας. Η γνώμη του γράφοντος είναι ότι το 2^ο Φύλλο Εργασίας μπορεί να προσφέρει στους μαθητές οφέλη σε περισσότερους τομείς σε σχέση με το 1^ο, διότι ωθεί το μαθητή στη μεγαλύτερη ανάληψη πρωτοβουλιών, στη μέγιστη συνεργασία για την επίτευξη ενός αποτελέσματος αλλά και στη δημιουργία προβληματισμών αναφορικά με το πολίτευμα της Δημοκρατίας. Για τους παραπάνω λόγους προκρίνεται η ενασχόληση των μαθητών με το 2^ο Φύλλο Εργασίας, εάν υπάρχει η πίεση του διδακτικού χρόνου. Η εφαρμογή στην τάξη έδειξε ότι η ενασχόληση με το 2^ο Φύλλο Εργασίας κινητοποίησε περισσότερο τους μαθητές, τους προβλημάτισε και ίσως αποκόμισαν τα μεγαλύτερα οφέλη από την ενασχόλησή τους με αυτό το σενάριο.

Η εργασία στο ιστολόγιο βοήθησε τους μαθητές τόσο κατά την Α΄ όσο και κατά τη Β΄ Φάση. Μπορούσαν να έχουν μια γενική εικόνα των δραστηριοτήτων με τις οποίες θα εργάζονταν και παράλληλα δεν μπορούσαν να παρέμβουν στο σενάριο αλλοιώνοντας κάποια υπερσύνδεση ή κάνοντας άλλες αλλαγές. Παράλληλα, τους

εντυπωσίασε ότι μπορούσαν να δουν τις μεταφράσεις των άλλων ομάδων που δημοσιεύονταν με τη μορφή *Σχολίου* στο ιστολόγιο.

Επιπλέον, παρατηρήθηκε ότι, μολονότι διατυπώνονταν ρητά στα Φύλλα Εργασίας για την αποφυγή της μορφή *Αντιγραφή – Επικόλληση*, οι μαθητές κάποιες φορές προχώρησαν στη διατύπωση της απάντησης με αυτή τη μορφή. Επιπλέον, δυσκολεύονταν να μελετήσουν κείμενα κάπως μεγάλα σε έκταση, θεωρώντας ότι, εφόσον εργάζονται με τον Η/Υ, δε χρειάζεται να μελετούν και κείμενα! Γενικότερα, όταν βρίσκονταν μπροστά στον υπολογιστή οι μαθητές προσπαθούσαν να αποφύγουν τη μελέτη κάπως εκτενών κειμένων, προτιμώντας τη «διαγώνια ανάγνωση». Το ίδιο παρατηρήθηκε και στις εκφωνήσεις, όταν ήταν διατυπωμένες αρκετά αναλυτικά. Ίσως θα ήταν καλύτερα να διατυπώνονται οι εκφωνήσεις πιο επιγραμματικά.

Γενικά, πάντως, οι μαθητές θεώρησαν ότι το μάθημα στο εργαστήριο Πληροφορικής έχει πιο μεγάλο ενδιαφέρον σε σχέση με τον τυποποιημένο τρόπο στην αίθουσα διδασκαλίας.

Ασφαλώς, οι ώρες που προβλέπονται για την υλοποίηση αυτού του σεναρίου είναι αρκετά περισσότερες αναφορικά με αυτές που προβλέπει το Αναλυτικό Πρόγραμμα. Αξίζει όμως, κατά τη γνώμη του γράφοντος, η υπέρβαση του προβλεπόμενου διδακτικού χρόνου, καθώς με το προτεινόμενο σενάριο δίνεται η ευκαιρία στους μαθητές να ασχοληθούν με ένα διαχρονικό θέμα, όπως αυτό της Δημοκρατίας. Έτσι, θα τους δοθούν τα ερεθίσματα να προβληματιστούν δημιουργικά, αναφορικά με το δημοκρατικό τρόπο διακυβέρνησης.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιγκότσκι, Λ. (1988). *Σκέψη και Γλώσσα*. Αθήνα: Γνώση.

Γιάννου, Τ. (2010). «Οι ΤΠΕ στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών». Στο:
Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα Κέντρα Στήριξης

Επιμόρφωσης, Τεύχος 3: Κλάδος ΠΕ02, Β' έκδοση Αναθεωρημένη & Εμπλουτισμένη (σελ. 100-124). Πάτρα: ΙΤΥ.

Κουτσογιάννης, Δ. (2010α). Σενάρια: δομή και αξιολόγηση εκπαιδευτικών σεναρίων. Στο: *Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα Κέντρα Στήριξης Επιμόρφωσης, Τεύχος 3: Κλάδος ΠΕ02, Β' έκδοση Αναθεωρημένη & Εμπλουτισμένη (σελ. 331-356). Πάτρα: ΙΤΥ.*

Κουτσογιάννης, Δ. (2010β). Θεωρητικό πλαίσιο της γλωσσικής διδασκαλίας και αξιοποίηση των ΤΠΕ. Στο: *Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα Κέντρα Στήριξης Επιμόρφωσης, Τεύχος 3: Κλάδος ΠΕ02, Β' έκδοση Αναθεωρημένη & Εμπλουτισμένη (σελ. 71-99). Πάτρα: ΙΤΥ.*

Κουτσογιάννης, Δ. (2011). Σενάρια: δομή και αξιολόγηση εκπαιδευτικών σεναρίων. Στο: *Επιμορφωτικό υλικό για την εκπαίδευση των επιμορφωτών στα Πανεπιστημιακά Κέντρα Επιμόρφωσης, Τεύχος 3: Κλάδος ΠΕ02, Α' έκδοση (σελ. 360-404). Πάτρα: ΙΤΥ. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο:*

http://filologostpe.files.wordpress.com/2012/10/yliko_pe02-201106.pdf

Μανδραβέλης, Π. (2009). Οι συνέπειες των μικρών πραγμάτων. Εφημερίδα «Η Καθημερινή». 07-06-2009.

[09-11-2013].